

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Homo Christianus In Sua Lege Institutus. Sive Discursus Morales

Quibus Totum Hominis Christiani Officium Explicatur; Quídq̄ue is fugere,
quid agere debeat, quàm exactissimè traditur

Segneri, Paolo

Augustæ Vindelicorum, Anno M.DCCXII.

VD18 90637054

Discursus XXVI. De gravitate Adulterij. Ad terrendum Adulterum velut
insignem latronem, demonstratur, quàm altum eodem simul tempore intra
ipsum clamer ratio; circa ipsum, Leges tam Canonicæ, quàm ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51667)

cum timore tuo. Si nimirum non ipsa prior maritum quærat, non prior invitis, aut inficis parentibus se despondeat. Si Majorum arbitrium non ad suum inflectat, sed illorum ipsa sequatur: *Consensu.* Et si is consensus cum Dei timore conjunctus sit, *cum timore tuo.* Si ante ræum connubium illa familiaritas cavè declinata, quæ tam facilè animi inficit; si itum ad Matrimonium In Ecclesiæ oculis perficiendū eo fine, eâ fide, eâ reverentiâ, quas functio tam sancta exigebat: si denique nexu illo intimo jam contracto vixerit cum ma-

rito unanimis planè & concors ceden-do, ubi æquitas sinebet, mariti volun-tati *Cum timore Dei.* Hac ratione tam sanctâ quicumque connubio juncti fuerint, dubitare non debent, quin eo-rum ad Nuptias vocatus Jesus ad fuerit, iisdemque bene precatus sit, quarum quidem precum virtute vitam hanc mortalem tranquillè sanctèque exigen-t, consummatam perfectamque beatitatem in Immortali illa felicissimè Christo jam aspectabili formâ bene precante, conse-cuturi.

DISCURSUS XXVI.

De criminis Adulterii fœditate.

I. Aud quaquam teme-rè locutus est ma-gnus Propheta Na-than, cum Davidi Regi parati Adul-terij deformitatem

2. Reg.
12.

ob oculos positurus, appositissi-ma illa in Parabola, de ore ab opu-lento hospite pauperi ablata, ad cœ-nam adventanti peregrinè amico pa-randam, crimen illud fœditissimum cum furto comparavit. Nam & A-dulter fur est, & insignis; dum non rem, sed honorem aufert alteri; nec domesticam turbat quietem ac pacem effringendo cistas, claves adulteran-do, sed prolem illegitimam in fami-liam intrudendo: nec naturæ tantum legibus, ut fures honorum caduco-rum, sese opponit, sed ipsas aded gra-

tia Leges conculcat; profanando Sa-cramentum, quod præceris ma-gnum dicere Apostolo placuit; *Sacra-mentum hoc magnum est in Christo.* & in Ecclesia. Quare si usus obinuit, ut furem, si aliter non licet, clamoribus insequantur, qui jacturam passi sunt; *Tenete furem, tenete furem,* vociferan-tes; jure etiam meritissimo iisdem voci-bus contra adulterū clamabitur: *Tenete furem, mactate furem:* Constitui hodie palam facere, quod ad condemnandū adulterum, ita contentissima voce cla-ment, Ratio intra ipsum, circa ipsum Leges, & supra ipsum Deus ipsemet. Id quod profectò sufficere debet, ut ef-frontes hi fures sese à furis istis absti-neant; cum & lupi sæpe agnellū den-tibus jam prehensum, excidere sinant, cum

cùm magnis à tergo clamoribus pastores instant, Lupum, Lupum ingemnantes.

I.

II. In ipso igitur adulteri animo, ante omnes, clamat Ratio, suo illo notissimo oraculo, quo totum inter homines commercium nititur: *Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris.* Quod effatum est animo cupusque altissime & indelebili caractere insculptum est, Severus tamen Imperator aureis literis conclavis sui foribus inscribi iussit. Hoc ipsum tamen furum istorum ex corde, petinde ac memoriâ, planè erasum videtur. Si enim eorum aliquo quæramus: An carum tibi esset, si quis alius conjugali tuo thoro violato, te, tuâque familiam probro non delebili afficeret? Si quidem responderit, carum id tibi fore; deseramus hominem; ingenui enim porro habet nihil. At si negaverit, palamque edixerit: æquiore se animo centum plagas laturum, quàm ejusmodi dedecus; quâ tandem fieri potest, ut animum ipse inducat ad admittendam, & inferendam tam insignem, tamque probè ab ipsomet inferente cognitam, injuriam atque probrum? Quomodo non horrore totus obrigeat? *Quid hic respondere possint lubrici mariti, non video* (digna notari S. Zenonis verba sunt) *qui quod pati nolunt, libenter efficiunt.*

III. Physici asserunt, omne animal venenatum, si quando alio etiam venenato animali vescatur, fieri venenatissimum, cùm hoc cibo pestis peste cumuletur. Id quod in re quoque R.P. Segneri S. l. Christ. Instr. Tom. III.

nostra accidit. Impudicicia seipsâ serpens est omnino pestifer; quis nescit? Sed cùm Impudicicia Injustitiæ jungitur, tanquam serpens gemino pastus veneno, innato, & devorato, quis explicet, quantò evadat nocentior? Videat proinde adulter, quàm multos uno velut dente lædat: furatur enim Matrimonio, furatur liberis, furatur familiis, Reipublicæ, Naturæ, Ecclesiæ, Deo. Matrimonino quidem illius nexûs violando fidem, quem sola ceteroquin solvere mors potest: Liberis autem, legitimis illegitimos permiscendo; Familiis, inferendo alieno natos sanguine; Reipublicæ, incertum faciendo, quis quâ stirpe sit progenitus; Naturæ, pervertendo illum ordinem, quo ipsa jam inde à principio unam uni destinavit; Ecclesiæ, illud dehonestando connubium, cui ipsa solenni ritu bene precata est: Deo tandem, illi illudendo vinculo, quo Deus ipse conjuges inter se devinxit. Verè ergo magnus fur est adulter, imò omni fare deterior, si rectè pronuntiavit Chrysostramus: *Adulterium latrocinium est; imò omni latrocinio gravior transgressio.*

IV. Auger hanc Adulterii turpitudinem, quòd sit furtum admissum à locuplete. Si egenus fame adactus tollit alteri, quo famem sedet, non deest, qui aliquo usque excuset, & miseri vicem doleat. *Furatur enim, ut esurientem impleat animam: sed qui panem furatur, cùm plenam illorperam circumferat; indignus est, quem alius miseretur.* Non ego hîc affirmârim, non esse dignum vindicis

Bbb

Dei

Dei pœnâ Juvenem, nullo dum con-
nubii vinculo innexum, si veritæ cu-
piditati succubuerit, & libidini; no-
stro tamen res intelligendi more vi-
detur aliquâ dignus miseratione, si fa-
me, quâ torquetur, voluptatum im-
pulsus induci se patiat ad pascen-
dum se cibo non concessio. Quid au-
tem noxæ suæ prætexet maritus, cui,
cum domi sit, quod comedat, alieno
tamen famem pellit? Imò, si Philo
non erravit, tanto minùs purgari po-
est, sine miseratione judicandus ac
punendus, quòd generis humani
hostis publicus, suam tantùm ad libi-
dinem implendam tam grave illi dam-
num intulerit. Philonis verba

*Lib. de
speciali
leg.*

*sunt. Adulteri capite plectendi, ut
publici hostes humani generis. Ita con-
tra hos infelices Ratio vociferatur, si
suòque in conscientia tribunali, si ce-
tera silerent omnia, non tacitè suam
illis fœditatem exprobrat: Qui com-
mittit Adulterium, etiamsi nullum ha-
beat accusatorem, non desinit tamen in-
tus seipsum accusare: ut inquit Os au-
reum. Sed nec circa ipsos Leges silent,
quibus undique quodammodo cir-
cumdantur.*

*hom. de
Laz.*

V. Et quidem primò Leges Cæsa-
reæ in Codice mortis sententiã con-
tra adulterum ferunt: & licet Au-
thentica rigorem hunc Codicis tem-
perarit, quantum ad Uxorem attinet,
& sexûs debilitatem miserata, capitis
pœnam virgarum & carceris pœnâ
mutarit, hæc tamen clementia ad
maritos non se porrigit, sed quoad
ipsos priore illa Lege standum est.
Quare si nostris hodie moribus Legum

statuta servarentur, ut fures publici
morte multantur, ita alieni thori vio-
latores eodem punirentur supplicio;
tantòque id magis, quo gravius est fla-
gitium, nec gravius tantùm, sed quod
quàm facile perpetratur, tam non fa-
cile rescitur; atque ideò freno indi-
get potentiore.

VI. Si à Cæsareis legibus transea-
mus ad Pontificias, etsi Ecclesia ut be-
nigna Mater sanguinis pœnâ adulteros
non puniat, punit tamen pœnâ, quæ
naturâ suâ multò est atrocior; Ex-
communicatione videlicet, & à fide-
lium consortio ac numero segregatio-
ne. Neque est, quòd quis existimet,
priscorum seculorum Christianos le-
gibus quidem & statutis pugnasse con-
tra hujus fatinæ homulos, sed statu-
tam illi pœnam re ipsa exactam non
fuisse. Procul id à vero abest. Et
inprimis quidem beatis illis seculis
tam procul erant à tam abominanda
labe, qui Christi sequacium nomine
censebantur, ut Tertullianus non du-
bitarit Ethnicis, omnem Christianos
calumniandi occasionem sedulo ven-
nantibus, in faciem dicere; *Christia-
num uxori suæ soli masculinum nasci.*

Quin eò antiquissimus hic Doctor
progressus est, ut assereret, tam abo-
minandi flagitii reo spem veniæ, etiam
à Deo quacunque pœnitudinè obti-
nendæ, superesse nullam. Quod etsi
planè falsum est, & certo fidei do-
gmata repugnat, satis tamen probat,
quàm detestabile illâ ætate visum sit
Adulterii crimen. Certum omnino
est, hanc doctrinâ velut lacte tenerum
Christi gregem Apostolos imbuisse,
sin-

Instillatseque illi summum omnis libidinis, maxime autem Adulterij horrorem; adeo ut S. Clemens, Petri Apostoli & Discipulus & Successor referat tanquam sententiam S. Petri, id quod in Decretum Gratianus retulit: *Quid in omnibus peccatis Adulterio gravius? Quod si tamen, quæ hominum imbecillitas est, è Christianorum numero tam enorme scelus aliquando nonnemo admitteret, volebant Apostoli, ut publico aliquo penitentia genere omnis ille creditum cæcus, ex quo erat, qui deliquerat, tale probum eluere conareretur. Quod videtur allusisse Paulus, cum ad Corinthios scripsit, admirans, quod eorum in numero toleraretur adulter, & incestuosus quidem, nullo publici doloris argumento quasi magis illi sibi in cererorum placerent innocentia, quam in hujus culpa displicerent.* Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis; ut tollatur de medio vestrum, qui hoc opus fecit? Quæ Apostoli verba ansam dederunt Chrysostomo, ut inde argueret, quis tum tanti criminis horror esset. Unus erat, ait S. Doctor, & tantum gemit Paulus, tanquam tota perdita Civitate.

VII. Hæc autem cum ita sint, quis jam mirabitur, gravissimas illas penas, quæ de hoc scelere illa ætate sumebantur? Legere illas est in Canonibus Penitentialibus S. Basilij, can. 58. Duplo major erat adulteri, quam fornicatij pœna; atque ita quindecim ille annorum spatio sanctissimorum Mysteriorum usu arceba-

tur. Primis quatuor annis ad Ecclesie fores stare solebat, cum lacrymis aliorum Fidelium preces implorans, quibus veniam delicti impetraret. *Quatuor annis erit deflexus.* Proximo quinquennio Ecclesie illi patebat aditus, sed non nisi cum verba ad populum fierent. *Quinque erit audiens.* Mox alijs quatuor annis sic interesse licebat rei divinæ, ut tamen inter Penitentes locum occuparet. *Quatuor eris substratus.* Ultimo denique biennio cæterorum quidem favorum Ecclesie gratiarumque particeps esse poterat, at non sanctissimæ Communionis. *In duobus consistens sine Communionem.* Temporis longinquitate pœnarum respondebat asperitas: toto enim intermedio tempore crebris per hebdomadam jejunijs, varijs alijs in cinere & cilicio pœnalibus operibus, longis precibus sese Penitentes affligebant, quod supra pluribus, ad nostræ ætatis tam mollis ac delicatæ in tot peccatis pudorem, memini me enarrare. Quis jam vobis sensus est, AA. An sæculorum decursu aliquid hujus flagitij foeditati decessit? An minus jam à sceleribus nostris abhorret DEUS? An missis Cælo, ritæque obsignatis tabulis DEUS hominibus permisit, ut arbitrio jam suo viverent, legibus omnibus soluti? Fortassis, dum antiqua Religionis nostræ secula eum hoc nostro contuli, non defuit, cui suspicio oboriretur, quæcunque de antiquis dicta sunt, à me conficta, nihil in recessu habere veritatis: quomodo enim fieri aliàs potuisset, ut scelus olim tam abominabile sic hodie

Invalesceret, ut jam non inter peccata sed inter urbanitatis officia videatur numerari? *Et quasi decentissimum sponde Benef saliorum genus, Adulterium.*

Sen. l. 1.
c. 9.

VIII. Sæpe omnino animum meum subit cogitatio, quæ tandem fieri poterit, ut nota passim Adulteria alicubi nullis pœnis vindicentur? licet Nationes omnes (quantum quidem ex Historiis constat) concordibus studiis pestem hanc exitialem sint abominatæ, latis lēgibus severissimis, quarum ope omne humanum genus illa penitus liberarent. Si lubeat animo per tres illas olim cognitæ Mundi sublunaris partes peregrinari, uterque occipiamus ab Asia, inveniemus ibi Pisidas Adulterium ignominia publicâ punire solitos, dum ejus reos omnium sibilis publicè proponebant; et si gens alia nulla mitius in hujus furfuris homines animadverteret. Certè

Strabo l. 10.

Gen. 38.

Insulæ Tenedi Inquilini Adulterum perinde ac Adulteram plectebant capite: quo eodem supplicio seclus hoc Arabes mulctabant, Judæi in initio in illos vivicombutio sæviebant: quam

Lev. 10.

postea pœnam Deus ipse publicâ ab omni populo faciendâ lapidatione mutavit. *In lege autem Moyses mandavit hujusmodi lapidare.* Parthi non aliud flagitium atrocius puniebant.

Just. l. 4.
Heraclyt.
in Polit.
Cæ. l. 21.
c. ult.

Nulla delicta Adulterio gravius vindicabant. Si lubet ex Asia transmittere in Africam, Leptæi adulterum tribus consequentibus diebus per vias publicas circumducebant ab omnibus explodendum; adulteræ autem in foro prostabant irritæ, discinctæ, centonibus obvolutæ. Sesostris Ægypti

Rex tam multas aliquando adulteras vivas combussit, ut locus, quo hoc de his supplicium sumptum est, exinde perpetuò Tetra sacra sit appellatus: unde execrabiles Ægyptiis evasere adulteri. Neque aliter de his Europæi populi sentiebant. Cretenses Adulteros coronâ de honestate lanea, quâ mollem, effeminatûmque eorum animum designabant, quo essent induceti ad alienum thalamum violandum: sic autem mulctati, perpetuâ notati infamiâ, non ad negotia, non ad Magistratus publ. eos gerendos unquam amplius admittebantur. Simili publico dedecore Cumani, adulteras infames reddebant. Romani pernitebant Maritiis, ut quo maximè vellent, probri publici, vel mortis supplicio in adulteras conjuges animadverterent. Vandali crimen istud legibus tam severis plectebant, ut Salvianus existimavit, in præmium justæ severitatis eos tam multis tamque illustribus victoriis à Deo donatos fuisse, eosque potissimum adhibitos, qui eosdem, parcere nescium stringerent ad seledandam multa putrida, & sædo hoc lascivie contagio infecta Romanæ Republicæ membra. Nec Germani Veteres mitius cum hoc hominum genere agebant, unde Tacito teste, *Paucissima in tam numerosa gente Adulteria.* Illud autem præ ceteris admirandum, quòd Spartanos inter inauditum prope hoc crimen esset. Unde ab hospite aliquo rogatus Spartæ civis, quæ eorum legibus statuta esset adultero pœna? Respondit: Damnatur ad quærendum tam vastæ mo-

molis taurum, ut hic cis montem Taygetum consistens, collum ad aquam è flumine Eurota, trans eundem montem manante, bibendam porrigat. Micarus hospes responsi insolentiam, quando, inquit, unquam inter omnia armenta tam prodigiosæ magnitudinis taurum invenire erit? Sed nec Spartanus segnior; quando, reposuit, unquam in urbe nostra adulterum erit reperire?

IX. Nimis prolixum foret in medium adducere, quidquid hanc in rem Regnorum Annales memorant. Quomodo igitur fieri potuit, ut in populo moribus tam cultis, disciplinis scientiisque omnibus erudito, qualis est utique populus Christianus, libertatem velut quaqua versum commendi facultatem nancisceretur flagitium, qualem nec inter agrestes planè ac barbaras nationes olim obtrudere potuit? Sic ut publicè constet, huic marito suam esse pellicem, huic uxori venalem pudicitiam, quin tamen quisquam idcirco se moveat, quisquam miretur? Et cum oviculâ aliquâ furto subleatâ æris campani signo ad arma cives vocentur, Proditorem tam nefarium, & rei tantò pretiosioris furem, non habere, qui accuset? Enimverò hæc animo volvens, & tantæ turpitudinis pravitate offensus, quiescere non poteram, usque dum in illa ^{Hebr. 13.} Divi Pauli verba legendo incidi: *Adulteros judicabit Deus.* Et mox animum turbatum ad quietem composui. Deus igitur, Apostolo teste, judicabit adulteros; perinde ac si dicere is voluisset. Nemo miretur, si Tribuna-

lium hodie in hoc crimine vindicandò segnitiam observârit; causa hæc jam ad supremum Dei tribunal pertinet. Vos, ô Judices, videri Deus dicere, adulteros judicare vel non vultis, vel nescitis: sinite, non ego officio deero; sciam ego ponderate sceleris atrocitatem, sciam etiam punire. *Adulteros judicabit Deus.*

III.

X. Atque ita ad illud in re præsentipervenimus, quod est potissimum; ut nimirum probè intelligamus, non argui tantùm adulteros intus à conscientiâ, non tantùm foris à legum decretis, sed multò maxime desuper à Deo, qui tanti facinoris deformitatem gravitatemque duobus potissimum modis manifestet: verbis nimirum, quibus illam exprimat; pœnis, quibus in reos sæviat. Verba si audire lubet, nunc ille suos per nuntios & interpretes Adulterium appellat, peccatum grave. *Induxisti super me, & super Regnum meum peccatum grave.* Aliàs peccatum maximum, *Nefas est & iniquitas maxima.* Iterum *Job. 34.* non tantùm peccatum magnum, & maximum, sed etiam profundum: *Profundè peccaverunt, sicut in diebus Gabaæ; perinde ac si culpa hæc omnes habeat dimensiones malitiæ, sique tam alta, ut pertingat usque ad Cælum; tam profunda, ut pertingat usque ad abyssum.* Atque his vocibus in divini Tribunalis actis flagitium hoc designatur. Conferamus nunc Cæli idioma cum idiomate eorum, quo infames isti quotidie utuntur. Deus appellat Adulterium peccatum

grave, maximum, profundum: isti inter minora, quæ admittat homo, numerant: vocant humanæ imbecillitatis effectum, rem, quæ minùs advertenti, minùs cauto accidat, subitam, non provisam, nihil. Ecquis autem inter tam diversa sententias fallitur? An Deus, Sapiëntia infinita, an miseri isti his cæci, ignorant à & affectu pravo? Non latuit Deum, tantum fore in mortalibus pecuniæ anorem, ut furtum inter maxima mortalium delicta sint numeraturi hinc istâ ipsâ comparatione utitur, ut minùs notam Adulterij gravitatem ob oculos ponat: *Non grandis est culpa, inquit, oim quis furatus fuerit &c. qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam.* Quæ quidem verba non ita accipienda sunt, quod furari non sit grave peccatum: sed quod furtum Adulterio comparatum, & injuria per illud, pèrque hoc illara se habeant, ut stagnum aliquod vastissimo comparatum Oceano, cui collata omnis aquarum colluvies semper est modica, Hinc verisimilis redditur Philonis assertio, affirmantis, Adulterium inter omnia delicta, quibus alteri fit injuria, pessimum videri, perinde ac si è cunctis trahat, inque se diffundat, quidquid maximum pestiferum est, ut fiat inde totum quoddam omnibus aliis pestilentius. Ab homicidio quidem mutuatur divisionem, à detractione dehonestamentum, à furto usurpationem; unde adulter non unum, sed plura simul præcepta violare censendus est, & totius Legis stragem edere actu unico luculentissimam,

XI. Hucusque causæ contra adulteros in divino Tribunali agitatae serè audivimus: audiamus nunc sententiã, Protestatur divina Justitia se à concesseratis his tam graviter læsam, ut de pœna infligenda ne dubitare quidem sinat. *Saturavi eos, & mæchati sunt, Jer. 5. 7. unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat; nunquid super his non visitabo, dicit Dominus, & in gente tali non ulciscetur Anima mea?* Audite, quæ verborum energiã indignationem suam hoc in negotio Deus prodatur. Multa, inquit, ipsis contulit beneficia, multa commoda, rerum omnium copiam providi. *Saturavi cor.* Ipsi autem fertilium annorum abusi redditibus eos in pretium scœditissimarum mutarunt libidinum, stultarum & venalium moltercularum animas muneribus emendo: *& mæchati sunt.* Insuper ubi vel inopia, vel quæ alia causa è obex impedit, quo minùs libidines suas explerent, saltem desideris impurissimis peccarunt, & tanquam effrenes & salaces equi missarii visâ alterius conjuge hinniebant. *Unusquisque ad uxorem proximi sui hinniebat.* Et hanc scelerum licentiam credat quis fore impunitam, perinde ac si ego cœcus illam non videam, aut severissime eandem vindicare non oporteat? *Nunquid super his non visitabo, dicit Dominus?* Fallitur sanè; nihil quantum enim animus meus ab hiscè scœditatibus abhorret,

XII. Quibus autem tandem pœnis DEUS animadverteret in hosce abominabiles? Animadverteret acerbissimis in animam & corpus supplicis, Ad cor-

Primo. 6. 32. *Non grandis est culpa, inquit, oim quis furatus fuerit &c. qui autem adulter est, propter cordis inopiam perdet animam suam.*

corpus quod spectat, punientur adulteri infamiam æternam & indelebili. *Turpitudinem & ignominiam congregat sibi, & opprobrium illius non deletur.* Permitteret si quidem DEUS, ut turpitudines ejusmodi, quæ ad eam diem non alios modò, sed ipsam ad eam animi & conscientiam arbitrium solerter celebrantur, notæ fiant omnibus; aut certè ut alius non absque auctario inurat familiaræ & thori adulterij dedecus, quo ipse alienum thorum dehonestaret: id quod David Rex expertus est; cui pro Uxore, quam Uria nefariè abstulerat, momento unico, quotquot habebat, sublatae sunt Conjuges; nec ablatae tantùm, sed in spectantis populi oculis à proprio filio Absalone foeditimè incestatae. *Tu fecisti absconditè; ego autem faciam verbum istud in conspectu omnis Israel.* Punit deinde Deus in sobole, immaturâ morte eam subducendo: *Filij adulterorum in con-*
summatione erunt. & ab iniquo thoro semen exterminabitur. Iud in teros quandoque Nepotes Pœnam DEUS extendit, factique, ut posterius luant infrenem Majorum suorum audaciam. *Non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum: quod ipsum supplicij genus Davidi denunciati iussit DEUS.*

XIII. Sed parva sunt ista. Plus mihi horroris incutiunt verba, quæ suas animæ pœnas decernunt, quæ Prophetæ ore DEUS promulgavit: *Derelinquam populum meum, & recedam ab eis, quia omnes adulteri sunt.* En desero, ait Jeremias, populum meum, neque cum amplius meum

agnoscam, cum nemo non ex eis Adulterio pollutus sit. Non fugiet autem vos, id Prophetis in more positum fuisse, vaticinari futura non tantùm linguâ & ore, sed etiam operibus eam in rem factis: atque idcirco hæc Jeremix ab adulteris secessio, secessionem illam & derelictionem significat, quâ DEUS adulteros est deserturus. *Derelinquam populum meum & recedam ab eis.* Quem attonare hæc minæ non possint? Quid formidandum magis intentare DEUS potest, quàm illud, Deseram vos; recedam à vobis; nil mihi vobiscum erit? Si anima irata foret corpori, gravius comminari ipsi nihil posset, quàm si & ipsa diceret: migrabo. Perinde enim id esset, ac: Me sine, omni vi, virtute ac vitâ destitutum, mox vermium esca eris, nec diu post frigidam in cinerem subsides, *Derelinquam populum meum, & recedam ab eis.*

XIV. Si minùs perspicua, quæ modo adduxi, DEI verba viderentur, Iam in memoriam revocare, quæ paulò antè alium in finem retuli. *Qui autem adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam.* Attentis adeste animis: volo, ut non consulto ullo alio horum verborum Interprete, vos, vestrae tantùm rationis & iudicij adminiculo, interpretemini terribilem hanc divinæ iustitiæ sententiam, Adulter, inquit DEUS, suâ stoliditate animam suam perdet. Omni curâ effari hujus sensum rimamini, ut eum subinde mihi exponere noveritis. Non equidem existimo vos hæc speculatione fatigandos. Amantissimi Auditores

tores, perpendite tantisper, quod dicitur, *Qui adulter est, perdet Animam suam.* Non vilem laciniam, non chirothecam, non bovem, aut equum, sed animam perdet: hanc autem amisâ, quid erit porro, quod amittat? cum hac, sit jactura omnis omnino boni. An enim, qui semel eam amiserit, fundo iterum extrahet, ut nonnunquam merces sævientibus procellis in undas abjectæ, redditâ mari malaciâ, & ventis ponentibus, non infeliciter recuperantur? Vana est omnis ejusmodi spes: naufragium, quo perit anima, æternum est: neque enim tempestatem, quâ ejus jactura facta est, ulla aut malacia, aut serenitas per omne deinceps ævum excipiet. Si dixerit quis: quo vis peccato gravi Animæ jacturam fieri: quid hoc imprimis adulterum juvat, quodve ipsi solatium afferre potest? Deinde, etsi amittatur quavis lethali noxâ Anima, non tamen tam facili negotio amittitur. Adulter delinquendo planè insanit; & idcirco tantò ille faciliùs animam perdet, quantò proniùs est jacturam fieri ab insano, quàm à solerti & cauto. Hinc notate, non frustra à Deo dici: *Qui adulter est, propter cordis inopiam perdet Animam suam.* Vult enim, ut animum ad hoc advertamus; Adulterum non peccare libidinis ac Concupiscentiæ æstu impulsus: hunc enim sedare posset citra peccatum, si maritus est; aut si non maritus; minore saltem peccati genere. In transversum miser agitur *cordis inopiâ*; quæ facit, ut stultè æstimet aquas furtivas palàm manantibus

dulciores esse. *Adulter pro dementia sola in peccati voragine corrumpitur:* ut S. Joannes Chrysostomus loquitur. Quid igitur promittere nobis de illo possumus? Alius, quem insana libido non perinde dementavit, minore negotio ad se redibit. Adulterum autem, quem rationis usu sua cupiditas omnino privavit, facile suam calamitatem agniturum quis speret? An non videre licet, quàm ille aperitissimis se periculis exponat, quin ad illa advertat? Inò quoties etiam cum illa videt, stultissimâ fiducia contemnit ac negligit, quin, quâ est dementia, occurrit illis, eâque ipse irritat: verè ergo propter cordis inopiam perdet Animam suam. Audire ex ore DEI fulmen sententiæ tam formidabilis, satis non erit, ut insanire desinant, quicumque ad hanc diem perditè phrenetici delirârunt? Heu! nimis! nimis quàm verum est, id hodie nequaquam sufficere.

XV. Super hæc omnis illud etiam alitè in animum demittite, omnes, quas huc usque attulimus, minas intentatas esse à Deo in Lege veteri, tum scilicet, cum Matrimonium quiddam contractu civili majus non erat, sed in hoc naturæ ordine relictum. Quid ergo fieri par est, in Republica Christiana, in qua ad altissimam Sacramenti dignationem Matrimonium evectum videmus? Quantò major est injuria, quâ Sacerdos læditur, illâ, quæ infertur homini profano, tantò major est injuria hodie illata Matrimonio, quàm illata Matrimonio Legis antiquæ; *Sacramentum hoc magnum*

Hom. 10.
ad 107.

Ephe. 5.
10.

gnum est : Apostoli verba sunt : *ego ipse s. autem dico in Christo, & in Ecclesia.* Hæ quoque voces, AA. non obiter & cursim ponderandæ sunt : quidquid enim à me hucusque in Adulterij detestationem dictum est ; vidēbitis, propè nihil esse, comparatione eorum, quæ dicenda supersunt. *Sacramentum hoc magnum est.* Triplici potissimum ex capite res aliqua magna dici potest ; vel quia magno ab artifice, architecto, aut Authore perfecta : aut materia, quâ constat, pretio ; & formæ, quam ass induxit, præstantiâ : aut finis denique, ad quem refertur, nobilitate. Ita triplici hoc ex capite magnum dictum est Templum Salomonis ; & majori fundamento magnum vocat Apostolus Sacramentum Matrimonij. Author siquidem & Architectus DEUS ipse est : *Sacramentum hoc magnum est in Christo.* Stupendus ille nexus & Unio, quam appellamus, Hypostatica tam est sanctissimæ Christi Humanitatis gloriosa, ut is in singulis propè Christianorum ædibus relinquere voluerit vivam ejus imaginem in mirabili connubij nexu, qui maritum conjugii tam arctè adstringit, ut fiant quodammodo idem. *Erunt duo in carne una.* Fecit proinde id Matrimonio Christus, quod magnus quispiam Monarcha faceret, cui volupe esset, suam dextrâ hortum excolere. Inventam is in nemore sylvestrem arborem principio transfert in hortum, deinde ipsemet ramusculum fertilem inserit eo artificio, ut nobilitata illo arbor fructus ferat vel regali mensâ dignissimos.

R. P. Segneri S. I. Christi Instr. Tom. III.

Ita Christus, cùm invenisset Matrimonium velut sylvestri, contractus civilis tantum, conditione, in Ecclesiæ illud suæ hortum primo transulit ; mox gratiæ suæ ramum ipsemet illi inferuit, ut fructus tali ex planta deinceps nascituri ipsam DEI in Cælo mensam implere possent. Quàm igitur indignè, gravissimâque suâ cum molestiâ ferret Princeps, hortensis ejusmodi culturæ amans, si quem è suis videret subditis viridariû ingressum, quidquid ipse tantâ solertiâ invenisset, contemptim & nequiter frangere atq; destrueret : tam indignè, tantâque cum molestiâ, & verò etiam non paulò graviore, feret Christus, cùm videbit, quæ injuriæ Matrimonio suâ in Ecclesiâ inferantur. Et ne hoc quidem serò ponderasse satis sit consceleratis his, ut salubri horrore percellantur : Non est homo tam ab omni humanitate & officio alienus, ut magni artificis opus non æstimet, & destruere non vereatur. Et hoc adulterorum infame genus, tam inhumanum sit atque barbarum, ut artificis potentissimi opera scelerare, deformare, omni decore spoliare non horreat atque reformidet ?

XVI. Addamus nunc Artificis & Architecti excellentiæ, materiæ & formæ pretium atque præstantiam, & patebit iterum, quanto jure Apostolus dixerit. *Sacramentum hoc magnum est.* Materia aliorum Sacramentorum sermè est res animâ carens, & insensata ; pauxillum aquæ in Baptismo ; modicum Olei in Extrema Unctione ; Oleum & Balsamum in Confirmatio-

Ccc

ne :

ne: atque eadem ferè est aliorum ratio. At in Matrimonio, plurium Theologorum sententiâ, Materiam vicem obeunt ipsa Conjugum corpora, primò tanta divinæ manus arte efformata; subinde sacri lavacri ministerio à Sacerdote sanctificata, Confirmationis Mysterio ab Episcopo consecrata, tanquam S. Spiritûs Tempa, tanquam Jesu Christi membra, tanquam animæ, quæ viva DEI imago est, instrumenta. Quis igitur sensus nobis sit de Adulteris, & gravi, quo Sacramentum hoc dedecorant, injuria ac contemptu, materiâ tam sacrâ abutendo, ut ex ea fœdissimæ voluptatæ succum exprimant? Sunt mulierculæ aliquæ, quæ aquâ ad ritus quosdam suos superstitiosos utuntur; nec istæ extra culpam sunt. Noxam autem longè graviolem contrahunt impiæ illæ sagæ, quæ superstitiosis suis usibus quærent aquam ex Infantium Baptismo residuam. Impietas hæc est mille regis digna. Nec tamen huic valdè dissimilis est, si verum frateri volumus, impietas Adulteri Christiani, dum ad fines suos turpissimos illomet conjugis corpore utitur, quod fuerat materia Sacramenti, & Sacramenti tam magni. *Sacramentum hoc magnum est.*

XVII. Sed quid dico, quod fuerat? Oportebat potius dicere, quod est. Neque enim Matrimonium tantum Sacramentum est, dum re ipsa contrahitur, Patrocho ac testibus presentibus, sed eam rationem etiam deinceps habet, cum jam contractus ille, ritu solenni initus, esse desit. Valdè cupio, vos probè assequi, quod dico;

animum igitur diligenter advertite. Aqua illa, quam tingendo Infanti Sacerdos adhibuit, Baptismo peracto materia hujus Sacramenti esse non pergit; quia jam non amplius significat ablutionem illam & emundationem, quâ animus originariâ noxâ Baptismi ministerio purgatur; atque hæc causâ Baptismus dicitur esse Sacramentum transiens, quod in ipso usu consistat, non permanens, quod etiam ministerio illo peracto perseveret. At Conjugum corpora, quoad per mortem non separantur, pergunt semper significare grande illud Mysteriû, de quo mox plura, & cui significando Matrimonii Sacramentum est institutum; atque adedò etiam desponsatione pridem transactâ, Conjugum Corpora retinent rationem Symboli & signi sacri hujus Magni Mysterij, non aliter ac species in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, non in Consecratione tantum, sed hæc etiam perfecta, Symbolum manent, & signum sacrum refectionis illius internæ & spiritualis, quâ reficitur Anima. Si quis enim ex me quærat, quid sit Uxor? respondebo esse feminam Sacramento sacratam: & si quærat, quid sit Maritus? dicam, esse virum Sacramento sacratum; & si quærat, quid sit Conjux uterque? iterum dicam, esse geminum Symbolum & signum admirandorum Fidei nostræ Mysteriorum. Ex quo pronum est arguere, quàm horrendum scelus sit Adulterium, dum Materiam tam sacrâ profanat, & profanat modo tam abominabili, ut si vel umbris aliquis

sensus esset, tam scædi facinoris pudore suffunderentur. Hâcque ipsâ causâ Cæsarea perinde ac Pontificiâ Leges Adulteros appellant sacrilegos. Codex Theodosianus eos vocat *Sacrilegos nuptiarum*: & ut in tales vult animadverti pœnâ Patricidarum, vivicumburio, inquam, aut corporis vivi in sacrum insuti submersione in mare. Siricius etiam Papa asserit, *Conjugalis fidei violationem apud Fideles cuiusdam sacrilegii instar esse*: cum sit rei sacræ, corporis nimirum Sacramento consecrati profanatio, quæ procul dubio scæditati Adulterii, ab homine non fideli perpetrati, singularem quandam, ac novam addit turpitudinem.

XVIII. Maximè autem Sacramentum hoc magnum est ex finis nobilitate, qui est, *Mysterium sublimissimum significare*. Meminisse vos oportet, quatuor Sacramenta præ reliquis magna vocari: Baptismum inquam, Confirmationem, Eucharistiam, Matrimonium. Magnus est Baptismus magnitudine effectuum; penitus enim extinguit culpam, & reliquorum omnium Sacramentorum est janua. Confirmationem magnam facit Minister, qui lege ordinariâ solus est Episcopus. Eucharistia magna est rebus contentis; cum non gratiam tantum, sed ipsum aded omnis gratiæ Authorem & fontem, Christum Jesum contineat. Matrimonium magnam est re significata; hæc enim est inauditum illud & ineffabile Mysterium, quod infinita Dei excogitavit Sapientia, Bonitas voluit, Omnipoten-

tia perfecit: Symbolum, inquam, est Unionis illius, quâ Verbum æternum Sanctissimæ suæ humanitati conjunctum est: unde non est signum sanctitatis cujusdam accidentalis, sed substantialis, quâ sanctificata est humana natura connubio illo, quod ipsam inter, & Filium Dei in Purissimæ Virginis utero inivitum est illo momento, quo attonitis rei novitate Angelis, Archangelis, & toto illo celsissimorum Spirituum cœtu, Verbum, Patris è sinu se demittens, carnem humanam induit, *Verbum Caro factum est*. Quis vester est sensus de Mysterio tam admirando, cui præcipuè significando Christianæ Legis connubia destinata sunt? Præcipuè dixi: nam & alias duas sublimes & admirandas conjunctiones significant. Illam imprimis, quâ Ecclesiæ Christus desponsus est. Hanc enim Matrimonio significari ipsa affirmat Ecclesia, dum ita orat. *Deus, qui tam excellenti Mysterio conjugalem copulam consecrasti, ut Christi Es Ecclesiæ Sacramentum præsignares in fœdere nuptiarum*. Alteram deinde, quâ Deus Animæ cuilibet, suæ gratiæ munere donatæ, unitur ac jungitur: quam ipse desponsationem illis Prophetæ verbis pollicitus est: *Sponsaboris mibi in justitia, in judicio. Et in misericordia*. Atque hæc singula & omnia, omnem admirationem excedentia, Mysteria profanat, qui violatæ fidel conjugalis est reus.

XIX. Nunc igitur denuo à vobis peto, ut, si tantum vobis est animi, edisseratis mihi, quantum ad deformitatem, quantum ad enormitatem pu-

Corn. 2
Lap. in
Epist. B.
phes. 6. 5.

370

Orat. in
Miss. pro
Sponsa &
Sponsa.

Osee 2.
19.

reus pertingere scelus, cuius iustum horrore incurrere vobis hodie laboro, eiusque clarâ notitiâ mentes vestras imbuere? Quisquis literas, manu Principis exaratas, suo munitas signaculo, aperit, omnium, quæ eis continentur, arcanorum violator est. Quæ igitur arcana ille non violabit, qui fidem frangit Matrimonii, cuius mirabili nexu, suâ voluntate & arbitrio, Deus Mysteria, omni veneratione superiora, significare constituit? Quare si Adulterii crimen, cum solam contra naturæ legem pugnabat, tam nihilominus execrabile Deo erat, ut Prophetarum suorum ore illud, ut jam ex me audistis, vocaret Magnum, Maximum, Profundum, seque illud in corpore atque Animâ, in ipsam usque extremam perniciem illa præcipitando, vindicaturum comminaretur: *Qui adulter est, perdat animam suam*: quanto nunc odio & detestatione fecerit in ejusmodi flagitium Deus, cum jam repugnet etiam Legi gratiæ, cum profanet Sacramentum tam magnum, & Mysteria dehonestet, tam omni humani intellectus acie superiora, ut ipsi etiam Supremi beatæ Patriæ Spiritus in eorum contemplatione attoniti hæreant & stupefacti? Si tum, cum hujus, in quo vos alloquor, templi parietes struebantur, temeraria aliqua manus eos aula esset diruere, licet ipsi DEO domus pareretur, gravi sanè illa se scelere poluisset. At quanto atrocius id crimen foret, si hodie quis solo æquare conaretur muros istos jam solenni ritu consecratos, & in quibus verè Deus habitat, suâ

que illos Majestace ex omni parte implet? Non aliter nostra se res habet, Matrimonium principio rudis quædam & imperfecta erat fabrica, DEI honori destinata: nunc verò Templi instar est, Sacramenti ritibus consecrati, & præclaris illis, quæ enarrate sunt, dotibus ac prærogativis ornati. Quod igitur scelus erit illud contaminare, cui se periculo, cui exitio exponet, qui tantum facinus ausus fuerit?

XX. Interim pessimi istius furfuris homuli, indies magis occæcati, & DEUM, & cum DEO animam suam non curantes, satis habent, si turpitudine eorum humanos oculos lateat. *Quis transgreditur lectum suum, contendens in animam suam, & dicens: Quis me videt? &c. Et non intelligit, quia omnia videt oculus illius.* Eccl. 11, 25 Overè insanos, & tantum non omni fidei lumine destitutos! Enim verò ad restituendam illis sanam mentem necesse foret, posse illis ob oculos ponere, quid in altero ipsos Mundo expectet, si in hoc impudè insaniant. Audiant igitur. Narrant Annales Familiæ S. Dominici, Illustrissimo sanguine Matronam pessimè à Coniuge suo haberi solitam, propterea quòd is pellicem aliquam perdidit amaret. Infelix, cum diu gravissimam injuriam æquo animo tulisset, longinquitate tandem & atrocitate victa, eò redacta est dementia, ut cum aliud non occurreret, quo vindictam marito acerbè dolituram sumeret, statuerit & ipsa turpem amasium quaerere. Hac cogitatione occupata, dum cubitum concedit, quòd tum animi sui

sui decreto executioni mandando tem-
 pus non suppeteret, obdormiscit. Vi-
 sa cum est libi inferiorum ad carcerem
 abripi. & precipue invitati, ut adul-
 terorum tibi horrenda supplicia con-
 templaretur. Vidit igitur hos, thori
 loco furnis injectos ardentibus, in qui-
 bus eos complexi Dracones visu hor-
 ridi tam arde strangebant, ut expedire
 se nullo conatu valerent: cum inte-
 rim monstra hæc faucibus exhalarent
 ardentis sulphuris flamina, quibus to-
 tum infelicium corpus involvebatur:
 cum autem hi, majorem in rabiem
 acti, miseriam suam sortem execra-
 bantur, tum iidem Dracones, velut le-
 nimen aliquod acerbissimis cruciatibus
 allaturi, nunc pice, nunc plumbo
 liquefacto eos aspergebant; quorum
 gutta, cum ossium intima penetrarent,
 immani ipsi vociferatione infernum
 obsurdescere cogebant. Spectabat
 attonita furnos istos Matriona, cum
 unum videret flammis ardentissimis suc-
 censum, sed vacuissimum: cum-
 que rogaret, cui ille pararetur, intellexit,
 Marito illum suo destinatum ob in-
 fandam, quæ ipsam, & Matrimonium
 dehonestabat turpitudines & injurias,
 Tanta tum illam subit infelicis mise-
 ratio, ut odij, quo in illum flagrare ce-
 perat, oblita, in lacrymas effunderetur,
 sicque toto corpore contremisceret,
 ut tremor iste soporem excuteret.
 Tum suam dolens fatuitatem, reliquã
 omni nocte stultæ suæ illacrymata est
 deliberationi, neque jam de vindicta
 sumenda, sed de emendando, perfido
 ad eam diem, marito suo serio cogitavit.
 Vix illuxerat, cum S. Do-

minicum secessit, ab eò que increpita
 & DEO iterum conciliata, malorum
 suorum remedium accepit cottonam
 pretatoriam, illam ipsam, quam Vir
 Sanctus suo ferebat: suspensam è cin-
 gulo; accipe istam, ajebat D. vus, & ma-
 riti tui dormientis capiti subiice. Ob-
 secuta suadenti est Matriona: Marito
 autem eadem, quæ prius uxori spectra
 objecta sunt, sicut ille & loco & pœ-
 nis sibi paratis, suæque perfidiae debi-
 tis, vehementer consternatus, ad S.
 Dominicum & ipse recurrebat; cujus
 consiliis monitisque erectus, & animum
 & mores mutavit, & ea deinceps con-
 sensione ac tranquillitate Conjugi
 convixit, ut subinde cum unum cor,
 anima una viventibus fuerit, ne in
 morte quidem dividerentur, sed uterque
 eodem die, quin & hora defunctus eo-
 dem etiam tumulo conderetur. Pro-
 digiosâ ejusmodi Coronâ factis ho-
 die Judicibus opus foret ad reducen-
 dos in semitam erroneos istos. Ut-
 nam eorum oculis objicerentur illæ
 flammæ, illa incendia Dracones, pice,
 plumbum, & quæ alia ipsos alterâ in
 vita manent, suppliciorum instrumen-
 ta! Equidem si non tanto, quanto ipsi
 mali Dæmones, odio animam suam
 prosequerentur, tandem aliqua
 eos periclitantis miseratio tange-
 ret.

XXI. Sed quid opus videre, si cer-
 tiores nos de futuris illis pœnis red-
 dit Fides, quàm omnis oculorum ex-
 perientia reddere possit? Nolite erra-
 re, Apostoli verba sunt, *Adulteri Regnum DEI non possidebunt.* Nolite vos
 ipsos AA. in fraudem inducere, cre-

dendo infrunitis vestris cupiditatibus, parum in Adulterio mali esse. *Nolite errare.* Mendacii vos arguit Natura, quæ, ut criminis hujus horrorem nobis altè ingeneraret, ipsi etiam brutis fecit abominandum. Unde Elephan-tes, Cervi, Columbæ, Coruñices, Leones, fidem compari, ut sic dicam, intactam servant: & si quod brutorum est genus quod hoc instinctu non agatur, nocentissimum & maxime pestiferum est, ut de serpentibus in primis memorant. Cùm naturâ, etiam Ratio mendacij vos convincit, quæ notis argumentisque minimè fallacibus ostendit, magis & atrocius jus alienum lædere adulteros, quàm illud lædunt prædones publici: *Nolite errare.* Si hinc falli contingat, non ab alio, sed à vobis ipsis fallimini. Certè, si vultis, nullo negotio intelligitis, ut monuit S. Joannes Chrysostomus, quàm vos uxoris vestris perfidiam inultam esse non sinitis, tam vos vestra delicta impunè non laturos; si alienas Conjuges ad fidem Maritis frangendam inducatis: & sicut vos excusationes nullas admittitis probri ac perfidæ, quæ vos Conjuges vestræ irritant, ita nec Deum in simili sanctissimorum fœderum violatione ullas admitturum. Neque verò satis est dicere, ut S. Augustinus inculcat, Ego vir sum, ita mihi collubrum est. Nam vel ideo qui Vir est, animo masculino cupiditates suas infrenes coërcere & domare debet. Ve-

S. Aug. l. 1. de S. Doctoris sunt; Propterea magis debent illicitas concupiscentias viriliter uli. c. 8. frenare, quia viri sunt. Et quamquam,

ut observavit S. Thomas, major est uxoris perfidæ culpa, si prolis ratio habeatur, quàm mariti; quod tamen ad fidem mutuò daram, & ad Sacramentum pertinet, par utrobique culpa est: quantum autem ad ipsum turpe facinus, magis peccat maritus, quàm uxor; cùm hæc ratione & vi intelligendi minore valeat, quàm maritus.

XXII. Repeto igitur: *Nolite errare.* Nolite injecto oculis pulvere vos ipsos excæcare, & parvi tantam perfidiam facere. Non eadem DEI, quæ vestra sensa sunt: disertè enim profiteretur, setam perditum hominum genus in suum beatitatis Regnum non admitturum. *Adulteri Regnum DEI non possidebunt.* Regnum est, & idcirco tam turpi notatis infamiâ non est paratum. Regnum est, & ideo non dabitur tam mollibus & effeminatis. Regnum est, & ideo necesse est, ut quis illo potlatur, non cretare tantum, sed certare, donec hostis succumbat. *Qui vicerit, possidebit hæc.* Regnum est, quod sibi vindicârunt tam multiplici pœnarum genere Confessores; tam copioso sanguine Martyres, tantâ puritate Virgines: vos proinde judicate ipsi, an ijs jure dandum sit, qui voluptatis, non fruendæ, sed permutandæ causâ in animum inducunt, injuriam Deo & contumeliam tantam inferre, quantam explicare conatus sum, satis autem explicare nullis verbis possum?